

PDF Compressor Free Version

Энэсэдэми

Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!

○ Нам улууһун хаһыата ○

1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

2009 с.

От ыйын

22

күнэ

Сэрэдэ

№ 90

(10226)

1996, 2005 сылларга республика бастың хаһыата

Улуус баһылыгы мунһабыттан бэлиэтээһинэр

Ааспыт субуотага республикатааҕы ис дьыала 23 отделларын начальниктара кэлэн милиция улуустааҕы отделын сана дьэтин көрөн, билсирэн барбыттар. Улуус үрдүнэн буруйу оноруу 40 бырыһыан намтаабыта бэлиэтэммит. Партизан таһыгар киһи өлүүлээх суол быһылаана буолбут.

Баһаарнайдарга туох да ыгырыы кирибэтэх. Субуотага Аппааны үрдүнэн 2 га сиргэ ойуур умайбыта умулларылыбыт. Манна мыраанныр суол онгоһуллубут буолан дьон уонна техника түргэнник тахсыбытын туһунан баһаары умулларыга кыттыбыт улуус баһылыга А.И. Ильин иһитиннэрдэ.

Үөрэх объектарын баһаары утары бэлэмнэрин лицензияланнаа наадалаах докумуоннара бытааннык хомуллар. Дьокуускайга билгэргэтигэ Нам начальнай оскуолата докумуоннарын ыттыта, Хатын Арыы уонна Затон оскуолалара докумуоннарын ситэриэхтээхтэр.

Итигэр сезонна бэлэмнэни үлэлэрэ былаан быһытынан ытыллылар. Ол курдук Салбанна уонна Никольскайга итигэр систиэмэлэрин өрөмүөннөн бүппүттэр. Кэлиэхтээх ПТН матырыйааллара 25 бырыһыан хаачылыбыт. Улуус баһылыга инфекционнай баһыһа атырдыах ыйын 1 к. диэри түмүктэниэхтээх өрөмүөнүн түргэтиэхтээх наадатын бэлиэтээтэ.

Биччат отделын специалиһа М.И. Саввинова Хагалас улуугуар буолбут республикатааҕы күүлэй күрэхтэһиитигэр Нам ыччаттарын 8 киһилээх хамаандата тоһустан бэһис миэстэ буолбутун иһитиннэрдэ. Баһылык А.И. Ильин ыччаттар улуус иһи-

гэр үлэҕэ күүскэ ылсалларыгар ыгырда уонна икки кыаммат кырдыаҕаска босхо от охсон биэрэллэригэр соруудахтаата.

Улуус үрдүнэн сайынҕы күннэри былдыһа тутуу үлэтэ тэтимирэр. Суоллары оноруу салданар, ол курдук сайылыктарга тахсар суоллар онгоһуллаллар, Аппааны-Хатырык суолун асфаллааһын үлэтэ сафаланыахтаах. Поликлиника тутуутун нулевой цикла сафаланан, бу нэдиэлэттэн сваялары афалан түһэриллиэхтээх.

«Намгазстрой» ПМК ХЭТ салайааччыта А.А. Федоров 10 мөл. солк. ПТН ылан 1,5 км гаас турбатын сваркалаан бүтэрбиттэрин, быйыл Түбүҕэ гааһы эрдэ киллэрэр соруктаахтарын иһитиннэрдэ. Тэрилтэ салгыы үлэлиригэр СРО (саморегулирующаяся организация) састаабыгар кирирэр ирдэнэр. Тутуу үлэтин лицензиянан ыгытары бу ыйтан тохтотуллубут, онон тэрилтэ бэйэтэ бэдэрээт ылан үлэлиригэр 2010 с. тохсуньу 1 к. диэри СРО чилиэнэ буолуохтаах. Билигин республикага СРО-лары тэрийии буола турар.

Бэлиэтэннэ Л. НОВГОРОВОДА

Мин манньк этиллээхпин

ДЕПУТАТ СӨПКӨ ТУРУОРСАР

Бу кэники кэмнэргэ республикага тыа сирин сайыннарыыга хамсааһын тахсан эрэр. Ол курдук, Ленскэй улуугун Витим бөһүөлөгэр агропромышленной комплекс тутууларын көрдүлэр. Манна бу тутуулары федеральной программага киллэртэрэн субсидия көрүллэрин ситиһэргэ СР Президентэ Вячеслав Штыров тоһоһолоон эттэ.

Улуус мунһабын депутата С.И. Тоскин улуус социальной-экономической сайдыытыгар чопчу тыа сирин сайыннарыыга киллэрэр этиллэрэ, туруорсуута улууспут инники сайдыытыгар эркэйитин саамай сөпкө көтөхтө. Кини идеятын улуус мунһабын депутаттара бэйэлэрин сессияларыгар өйөөн правительствога, Ил Түмэннэ бу боппуруоһу туруорсан биһиги Наммыт сиригэр — республикабыт столицатыттан чугаспыт быһытынан эмиз агропромышленной комплекс тутууларын ситиһэллэрэ наада.

Мин «Кыым» хаһыат 23 N-гэр 18.06.2009 с. күнүгэр «Баһынай-ынан баран сайдыбаппыт» диэн суруйбут ыстатыйам тахсыбыта. Бу ыстатыйам С.И. Тоскин идеятыгар, кини туруорсуутугар сөп түбөһөр. Онон федеральной программага субсидия ылан, Наммыт сиригэр агропромышленной комплекс тутуулуутун ситиһэллэригэр баһарабын, очоһуна эрэ сайдыы суолугар кирирэхпит. Улууспут депутата С.И. Тоскин саамай сөптөөх боппуруоһу туруорсар. Ону өйүүр наада.

Үрүт сабыскэй сафана тыа сирин совхозтара Дьокуускай куораты этинэн, үүтүнэн, оһуруот аһынан толору хааччылан оһорбуттара. Онон тыа сирин сайыннарыыга тус сыаллаах, федеральной программа Витимнэ ылылла турар кэмин мүлчү тупшакка биһиги эмиз туруорсарбыт олохпут көрдөбүлэ буолла.

Г.С. КОКОРЕВ, улуус Ытык киһитэ

Быһа сибээс: ааһааччы — салайааччы

ТҮРҮЛҮӨН ТӨЛӨПҮӨН

Саас ыам ыйын 7 күнүттэн дьэиэтээҕи телефонум алдынан эрэй бөһөнү көрдүм. Бырааһынньык буолан ханна барыаһыны, почта-льоммар Е.П. Осиповага сибээс үлэһиттэригэр тиэрдэригэр көрдөспүтүм. Ыйыттаһым ахсын: «Монтерга эппитим, аппараттарын көрүнүннэр диэбитэ», — диір. Кэтэһэн көрөн баран ыам ыйын 11 күнүгэр Хамафаттага монтерга эрийдим — ылбат, почтага эрий-биппэр этиэх буоллулар, эбиитин «эһиги эрэ буолбатаххыт, өссө биір алдыаммыт эмиз баар» диэтилэр. Сарсыныгар почтага бэйэм бардым, «монтер киір дэһинэ, этиэхпит, хаһан эмит киірээччи» диэтилэр. Оттон ыам ыйын 15 күнүгэр «Сахателеком» начальнигар В.В. Григорьевка кэллим. Тута Хамафаттага эрийдэ, оноруох буол-лулар. Кэники 5 үлэлээбэтэх күнүн төлөбүртэн таһаарыах буолла. Эбиэттэн кизһэ телефонум үлэлээтэ, баһанага кабель быстыбыт эбит.

Ол кэһнэ мин балыһыһаланан, эмтэһэн-томтоһон хонугум аһан хаалла. Күннэрбин көпсэтэ, ысыраапка ылыам диэн тиийбитим, Григорьевым тиэрэ эргитэн кэбистэ. Телефонум 15 чыһыһага кэлбитэ, оттон сурунаалга Осиповага ыам ыйын 18 күнүгэр эппиккин диэтэ. Онон кырдыкпын хантан да булбатым.

Телефонум үлэлээбитин иһин махтанаары В.В. Григорьевка эрийбиһин, ылбатаҕа. Үлэлээбит телефону туох диэн 18 чыһыһага үңгэ оһоруохпунуй?

Т. ТЕРЕШКИНА

ОЛОХТОММУТ БЭРЭЭДЭГИНЭН

Кырдык, Терешкина Т.Д. миэхэ ыам ыйын 15 күнүгэр сылдыбыта. Квартирнай телефона үлэлээбэтин эппитэ. Мин тутта Хамафатта почтатыгар эрийбиппэр отделение начальнига Терешкина Т.Д. сайаапкатын почтальона билигин аһай биэрдэ диэбитэ. Ол кэһниттэн бу дэриэбинэ э/монтеругар Аммосов И.И. эрийбиппэр «сайаапка баар, Никольскайга баран эрэбин» диэбитэ.

Ити күн бу телефон линията онгоһуллубут этэ. Телефон алдыаммытын туоратыыга биһиэхэ иккиттэн үс күн көрүлэр. Перерасчет ити болдьох аастаһына биір дэ эрэ онгоһуллар, ким да буоллун. Манна диэн эттэххэ 18 күн диэн сыһа эппиһин, 15 күн диэхтээх этим. Онон Т.Д. Терешкинага сайаапката регистрацияламмыт күнүнэн оһобуран хомойуох иһин перерасчет онгоһуллубат. Дьингинэн, Намга айанныахтааһар чугас Хамафатта почтатыгар сылдьан ааспыта буоллар телефона онгоһуллубута ыраппыт буолуо этэ.

Олохтоммут бэрээдэк быһытынан монтердаах дэриэбинэлэргэ телефон алдыаммытын сайаапкатын олохтоох почта начальнигар этиллэхтээх. Нэһилиэнньэ ону сүннүүнэн билэр. Ол эрээри сайаапка биэрбэккэ сылдьан телефонмут 1-2 ый үлэлээбэтэ, перерасчетта онгорун диір дьонноор баар буолаллар. Сорох дьонноор тоһо эрэ начальниктартан эбэтэр туһааннаах нэһилиэк, улуус баһылыктарыттан атын киһини билиммэттэр. Атын үлэһиттэргэ олох да наадыйбаттар. Ити, мин санаабар, сыһа. Холобур, начальник улуус 4,5 тыһыһыңча телефонун сайаапкатын хомуйа оһордоһуна, бу киһи начальник аатырыа дуо?

ЛТЦ начальнига В.В. ГРИГОРЬЕВ

«Манчаары ооньуулар-2009»

БАСТЫҢНАРЫ ЧИЭСТЭЭҢИ

XVIII-с спартакиада чемпионнарын, призердарынан ааттаньлар:

Хапсаҕайга — Парников Николай Алексеевич — II-с миэстэ, Никитин Алексей Иванович — III-с миэстэ.

Гиірэҕэ — Муксуон Авксентий Прокопьевич — I-кы миэстэ, Иванов Павел Гаврильевич

«Нам улууһа» МТ баһылыга А.И. Ильин чемпионнаабыт, бириэстээх миэстэлэргэ тиксибит чулуу спортсменнары эбэрдэлэн туран кинилэргэ уонна көмөлөспүт, өйөөбүт дьонно, тэрилтэлэр салайааччыларыгар махтал суруктары, сир учаастагы биэрэр туһунан сертификаты уонна харчынан бириэмийэлэри туттартаата.

Ол курдук, 2 бастаабыт уонна 9 бириэстээх миэстэҕэ тиксибит уонна спартакиадага тэрэһин, хааччыыгы үлэҕэ улахан көмөнү онорбут «Сандалы» остолобуой (дир. Н.Н. Тимофеева) уонна Намнааҕы ИДьО (нач. В.И. Николаев) коллективтарыгар Хатын Арыы нэһилиэгин сириттэн уһаайба сирин учаастага бэрилиннэ. 50000 солкубайынан (хас биірдиилэрэ) IV-с миэстэни ылбыттар наһарааданьнылар: В.Г. Уодай, А.А. Гоголев, А.В. Дьячковский, Р.А. Сидорова, О.Н. Березовская, Н.Э. Константинов, Б.П. Егоров, В-с миэстэни ылбыт В.Э. Семенов, А.В. Кутуков, Г.А. Слепцов, А.В. Винокуров эмиз 50000 солк. бириэмийэһэн бэлиэтэннилэр. Онтон VI-с миэстэҕэ тиксибит Н.С. Ким, Ю.А. Эверстов, В.Е. Сыромятников 25000 солк. наһарааданьнылар.

Спортсменнары чиэстиир үөрүүлээх түгэннэ кыттыбыт ветеран-спортсменнар В.Р. Кутуков, А.И. Барашков о.д.а. улуска спорду сайыннарыыга утумнаахтык, дыһыардаахтык, былааннаахтык үлэлэһэр наадатын ыйан туран кэккэ сүбэлэри-амалары биэрдилэр.

Иннокентий ИВАНОВ

Үйэлэр тухары саха куттаах уоһуттан түһэрбэккэ афалбыт саха норуотун хоһуун уола — героһа, Олонго бухатырыгар тэһни тутан номоһо киллэрбит моһоһоло — Манчаары Баһылай үтүө аатын үйэтигэр аналлыан 18-с төгүлүн спорт национальной көрүннэригэр ытыллар «Манчаары ооньуулар» спартакиада Бүлүүгэ буолан түмүктэннэ.

Быйылгы спартакиада эмиз үрдүк тэрэһиннээхтик, элбэх кыттааччыны түмэн ытылыһына. Бу спартакиадага республикабыт бары улуустарыттан балтараа тыһыһыңчаттан тахса чулуу спортсменнар кэлэн күрэстэстилэр. Спорт уон көрүнүгэр барыта 88 мэтээл оонньонно. Манна Россия 8, Саха сирин 2 рекордара тупсарылыһылар. Онон «Манчаары ооньуулар» улахан таһымнаах күрэхтэһи буолара өссө төгүл билгэргэтилиннэ, итэҕэтилиннэ. Кини республикабыт, улууспут спордун историятыгар үтүө өйдөбүл быһытынан үйэсаас тухары сылдыһаҕа.

Бу күрэхтэһиигэ биһиги улууспут спортсменнарын хамаандата төһө да бириэстээх миэстэлэргэ тиксибэтэһин иһин бу иннинээҕи ытыллыбыт спартакиадаларга кыттыбытынааһар быдан тэрэһиннээхтик, көхтөөхтүк кытынна. Ол түмүгэр уонна биірдиилээн спортсменнар кыайыыга дьулуурдарынан, кыахтарынан 9 мэтээли, 2 кубогы ылар чиэскэ тигистибит.

Спорт биірдиилээн көрүннэригэр хамаанданан миэстэлэрибит манньк буолла: хапсаҕайга — IV, гиірэҕэ — II, чэпчэки атлетикага — IX, мас-рестлингэ — IX, оһуан ытыыга — XIV-с, ат сүүрдүүтүгэр — VI.

Биһиги улууспуттан

— II-с миэстэ. Сүүрүү 5000 м — Охлопков Иван Михайлович — I-кы миэстэ Мас-рестлинг — Иванов Евгений Николаевич — II-с миэстэ Многоборье — Тимофеев Александр Сергеевич — III-с миэстэ

Оһуан ытыыга — Егорова Надежда Юрьевна — II-с миэстэ Ат сүүрдүүтэ — Лиханов Семен Семенович — III-с миэстэ

Конкурска — Лебедев Александр Михайлович — III-с миэстэ

Бу күннэргэ спартакиадага бастаабыттары, кыттыбыттары, аһылыгынан, транспорынан хааччыыттары, үбүнэн өйөөбүттэри улуус дьаһалтатын дьэиэтигэр чиэстэһин, спорт улууска сайдыытыгар туһу онорор, хайдах үлэлиир туһунан сүбэлэһи буолла.

**ВСЕРОССИЙСКАЯ
ПЕРЕПИСЬ НАСЕЛЕНИЯ**

**«РОССИИ ВАЖЕН
КАЖДЫЙ»**

Уже больше века проводятся переписи населения в нашей стране. Напомним, что первая всеобщая перепись населения Российской империи была проведена в 1897 году, а очередная Всероссийская перепись населения состоится в октябре 2010 г.

Перепись — это счет населения. Ее результаты исключительно важны для корректировки социально-экономической политики государства, включая обоснование приоритетных национальных проектов, оценки демографической ситуации и планирования бюджетной политики на долгосрочный период.

Подготовительные работы ко Всероссийской переписи населения 2010 г. в Намском районе ведутся с декабря 2007 г. Созданы улусная переписная комиссия, во всех наслегах улуса наслезные переписные комиссии.

Проведены 3 улусных заседания переписной комиссии и 33 заседания наслежных переписных комиссий.

В июле-августе 2008 г. проведена ревизия адресного хозяйства, которая показала неудовлетворительное состояние. Поэтому необходимо обновить 70% всего адресного хозяйства. Начиная с марта месяца т.г. началась работа по упорядочению адресного хозяйства. Заказаны и ус-

тановлены аншлаги и номера домов, по состоянию на 15 июня т.г. осталось обновить 15,8%.

Распоряжением главы улуса от 15.05.2009 г. N 562-р решено провести смотр адресного хозяйства в населенных пунктах улуса. Работа началась с июня месяца. Итоги смотра будут рассмотрены на заседании улусной переписной комиссии.

С 10 июля т.г. началась работа по уточнению списков домов со сверкой со схем-картами на слега. Приняты на работу 15 регистраторов, которые проводят обход всех строений и вносят корректировки в списки домов на карту-схему. Составление списка домов является одной из важных подготовительных работ к переписи населения. Информация, полученная в ходе составления списков, является основой для разработки организационного плана проведения ВПН 2010 г., определения численности временных переписных работников.

При обходе домов регистраторы встречают определенные трудности:

- не на всех домах и улицах имеются номера домов и названий улиц;
- имеются разночтения в названии одной и той же улицы;
- встречаются двойные но-

мера домов; — особую проблему создают непривязанные собаки, как правило эти собаки имеют хозяев. Они бросаются на проходящих.

Работа по составлению списков домов будет продолжена до 1 сентября 2009 г. **Большая просьба ко всем жителям Намского улуса: «держите своих собак на привязи, на калитке должна быть надпись «Осторожно: во дворе злая собака».**

Грядущий 2010 год станет годом переписи, который позволит составить портрет нации. Она необходима для определения перспектив социально-экономического развития страны. Перепись необходима, поскольку только она способна ответить на вопросы о качестве жизни населения, его национальном составе, территориальном распределении (что важно при учете доли регионов), а главное — о демографических и прочих изменениях в стране почти за десятилетний период, выявляя новые проблемы для принятия необходимых государственных решений.

Данные переписи жизненно необходимы при планировании рынков труда и жилья, при составлении бюджета, в транспортной политике, в электроэнергетике, в сфере социального обеспечения, здравоохранения, образования, в области языковой и религиозной политики. Одним словом везде, где нужен прогноз на будущее, где необходимо планирование, без результатов переписи просто не обойтись.

А.А. ПАВЛОВА,
уполномоченный по переписи в Намском улусе

Обүгэ үгэһин умнума!

ТЭРЭЭНИННЭЭХ СҮҮРДҮҮ

Быйыл бэс ыйын ортотугар 1 Хомуस्ताах нэһилиэгэр иккис төгүлүн Сындыс турнира ытытылына. Быйылгы сүүрүүгэ 1 Хомуस्ताах, II Хомуस्ताах, Үөдэй, Таастаах нэһилиэгтэр аттара кыттыны ылылар. Барыта 31 ат сүүрдэ. Былырын бу турнирга 49 ат сүүрбүт буоллабына, быйыл кыттааччы ахсаана лапша абыаата. Кубалаах ипподромугар уу кириэн сүүрдүү Дьокуускайдыр трасса кыттытыгар бааһынаҕа ытытылына.

Быйылгы сүүрдүүгэ үчүгэйэ диэн элбэх кыра саастаах сылгы сүүрдэ. «Дайар» ТХПК 3 тыйа, 3 саастаах сонобостор. Тэрийэр комиссия аттары икки бөлөххө арааран сүүртэ. Бастагы бөлөххө — сахалар, иккискэ — сиэнчэрдэр.

800 м сиргэ тыйдар сүүрдүүлэригэр «Дайар» ТХПК тыйдара бары бириистээх миэстэни үллэһинилэр (тренер Аргунов В.А.). Иккис сүүрдүүгэ В.В. Прокопьев тренердэбит Таастаах сүүрдүүгэ Тимир бастаата. 1200 м сиэнчэрдэр сүүрдүүлэригэр В.С. Бочкарев тренердэбит Бумерана кыайылыах табыста. Төрдүс сүүрдүүгэ 1 Хомуस्ताахтан Туоһахта, бэһискэ II Хомуस्ताахтан Кырбый, алтыска Үөдэйтэн Сандал, сэттискэ II Хомуस्ताахтан Хаас Тумус, ахсыска Үөдэйтэн Сарыал, тохсуска II Хомуस्ताахтан Көгүгэн, онуска 1 Хомуस्ताахтан Бөтүүс бастаатылар.

***

Бөтүг нэһилиэгэр Е.С. Сивцев-Таллан Бүрэ төрөөбүтэ 100 сылыгар аналлаах улус ыһыаһар саха омук сиэринэн-туомунан нэһилиэгтэр икки ардыларынан Дьөһөгөй оҕотун күрэхтэһитэ буолла. Манна 5 нэһилиэк аттара кыттыны ылылар. Хамаанданан күрэхтэһиигэ улустастаабы ат федерациятын көһөрүллэ сылдыар кубога оонньоммута уонна бастаабыт хамаандаҕа мини-трактор, иккискэ убаһа бириистэр туруоруллубуттара, үһүс миэстэҕэ — харчынан бириэмийэ 4800 м саха аттарыгар улус баһылыгын бириинигэр массына туруоруллубута.

Тыһааһынаах сүүрдүү түмүгэр II Хомуस्ताах сылгыһытара бастагы, 1 Хомуस्ताах хамаандата иккис, Үөдэй хамаандата үһүс буолдулар. Баһылык бириинигэр 5 ат сүүрдэ. Эрийсиллээх сүүрдүү түмүгэр бизтэҕэ бастагынан Үөдэй сылыта Сайдам кэлэн хаһаайныгар массына бириини бэлэхтээтэ. Онон үөдэйдэр ер сыллаах тохтобул кэнниттэн кыайы өрөгөйүн биллилэр.

Бу сыллааҕы ат сүүрдүүтүн түмүктэринэн федерация муньаҕа былааннанар. Күрэхтэһиигэ спонсордабыт улус дьаһалтатыгар, улус аҕа баһылыгар, Партизан, 2 Хомуस्ताах дьаһалталарыгар, «Бастың» ТХПК (сал. Н.А. Новгородов), «Дьулус-97» б/х (сал. М.П. Сивцев), ИП Гаврильева, К. Алексеев уолаттарыгар, Таллан Бүрэ дьык кэргэнигэр, Барашковтарга, ОдьКХ (сал. Н.В. Игнатъев), «Намгазстрой» (сал. А.А. Федоров), ДьТХА (сал. Л.Н. Владимиров) ат спордун федерациятын аатыттан махталбытын тиэрдэбит.

Сергей СЕРГУЧЕВ, 1 Хомуस्ताах

Бу күнүргэ Хатын Арыы нэһилиэгэр тутулла, ситэриллэ турар икки улахан тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйатын онорууга, астааһынна үлэлиэхтээх объектарга — убойнай сыаха уонна герефорд боруода сүөһү туруохтаах 100 миэстэлээх саҕа тутулла турар хотонго бара сырыттым. Бу тутууларга быйыл, былырын хаста да, араас меропритиеларга сыстан, араас таһымнаах салайааччылары кытта сылдыгалаан турабын. Онон ол сағана туохханьык үлэлэр барыталаабыттарын үчүгүйдик билэр киһи быһытынан тутуу хаамыыта төһө сығарыйбытын, быһаарыллыахтаах, туруорсар боппуоростара төһө туолбуттарын тэҥнээн көрөрбөр миэхэ быдан табыгастаах түгэн буолла.

Бу сырыбар миигин бу үлэлэринэн быһааччы дьарыктана, үлэлэһэ сылдьар киһи, улус депутата, «Эт-ас» ХЭТ директора, «Тэтим» ТХПКК салайааччыта Иван Егорович Евстафьев арыаллаата. Киһим быһааччы дьарыктана, тутуу-хаба сылдыар киһи быһытынан ылсан атаҕар туруорсан эрэр объектарын кэриэтэ сылдьан көрдөрдө, саас-сааһынан үлө-хамнас хаамыытын быһааран, кэпсэтин-ипсэтин ыпсаран биэрдэ. Иһиттэххэ да, көрдөххө да кырдык абыаҕа суох үлэ ытытылыбыт, ситэрдэр да үлэ элбэх. Холобура, сыах ситэриллэтигэр 1200 тыһ. солкуобай суумалаах үлэ оҕоһулунна, өссө 250 тыһ. солкуобайдаах үлэ ытытыллыахтаах, гаастааһыны киллэрбэккэ турар.

Аппааньытаабы убойнай сыах икки сыллааҕыта тутуута бүттэ диэн буолбута да сиппэтэҕэ-хоппотоҕо элбэх этэ. Ол кээнэ ону ситэран оноруу туһунан сыһаһоһо балайда кэпсэтии барар этэ да быһаарыллыбакка турбута. Бу үлэ И.Е. Евстафьев (үөһэ хаартыскаҕа ханастан бастагы) салайааччылаах «Эт-ас» ХЭТ-ни «Нам улугуна» МТ уонна «Хатын Арыы нэһилиэгэ» МТ, «Эрэл» ТХПК, «Дьөһөгөй» б/х кыттыһан тэрийиэхтэриттэн ыла, ыам тыйын 5 күнүттэн сағалаан күүскэ барда (хаһас хаар-

«АПК сайдыыта» национальной бырайыак

**АППААНЫГА ҮЛЭ
ДАЛААҤЫННААХ**

тыскаҕа).

Бу сыах сезонунан буолбакка сылы быһа тохтоло суох үлэлиир гына оҕоһуллуохтаах.

Онон үлэһиттэр тымныы да кэмгэ сыах иһигэр үлэлиир усуллубуйалара тэриллиэхтээх. Ол иһин улахан болгомто итигэр системаны онорууга, газовай хочуолу булан туруортарыыга ууруллубут. 250 кв.м иэннээх сыах муостата бетону үрдүнэн облицовочнай, тротуарнай плиталарынан бүрүллүбүт. Котельнай, үлэлиир персонал сынньанар, таһас уларыттар хосторун муостата дэхсилэнэн линолеумнааммыттар, истиэнэлэрэ анал м а т ы р ы й а а л ы н а н бүрүллүбүттэр. Тас истиэнэ профлиһинэн бүрүллэн бүтэн эрэр. Тутуу биригээдэтэ билгитин дьыэ сарайын сағалыы оноро сылдыаллар. Сөп буолар матырыяаал булуллан, тиэллиэн аҕалылыбыт. Тутуулар матырыяаалы кэмтитэн кэмигэр ағалан иһэллэр эбит.

СР тыа хаһаайыстыбатын министрствотыгар туруорсан 2 мөл. 700 тыһ. солкуобайдаах үбү гаастааһынна көрдөрбүттэр. Бу күнүргэ тендер ытытыллыахтаах. Оччоҕо 150 диаметрдаах турбанан 1055 м газопровот ситимэ ууруллан гаас хочуолугар хол-

бонуохтаах.

Эти, атын бородууксуйаны харайар, тоннуу тутар ыскалат 180 кв.м муостата бетоннамыт. Таһырдыа 5 куб.м сабардамнаах тутууллубут убаһаһы тоғор септик, өссө араас тобоу кулар дьама хаһыллан, ы т ы с т а н н бүтэн эрэр. Ыт да, кус да батан кирибэт бүтэй олбуорун онорбуттар. Бу сыағы ситэриигэ Кирилл Алексеевич Афанасьев салайааччылаах биригээдэ ылсан хаачыстыбалаахтык, үтүө суобастаах үлэли и сылдыар. Кылгас кэмгэ элбэх үлэни толорбуттар.

Сыах итигэр систематын тардыыга Михаил Васильевич Макаров (субподрядчик) биригээдэтэ үлэлээбит. Иван Егорович бу биригээдэ үлэтинэн эмиэ астынарын биллэрдэ. Өссө бу объекка киирсэр 15 гектар иэннээх эбии аһатар тиэрбэһи (откормочнай площадка) тутууну Александр Романов салайар 4 киһилээх биригээдэтэ сағалаабыт.

Бөһүөлөктэн 6,5 км сиргэ — мыраан аһыгар кэлиэхтээх герефорд боруода сүөһүлөр мэччий-эллэригэр анаан 2 улахан алааска (Ойуун алааһа — 80 га, Ырбаҕар — 70 га) тиэрбэс бүтэйдэри тутууга Дмитрий Кривошапкин 5 киһилээх биригээдэтэ ый устата үлэлээн 1 алааһын эргитэн бүтэрибүттэр.

Хатын Арыылар иккис улахан тутууларга 100 миэстэлээх кэлиэхтээх герефорд сүөһүгэ ананан тутуулар тутуу (аллараа

хаартыскаҕа). Манна тутуу үлэтэ тигинэчи бара турар. Тутар биригээдэ үлэһиттэрэ хотон өһүөлөрүн баайа сылдыаллар. Бу тутууну ситэриигэ Петр Кустурович Слепцов ылсыбыт. Киһилэр кэлиэхтэрин иннинэ бу объекка Хатын Арыы олохтоох ыччаттара сағалаабыттар, тутуу сүрүн «нулевой» үлэлэрин уонна остуолбаларын туруортаабыттар. Биригээдэ 7 киһилээх, Горнай, Чурапчы, Бөтүг олохтоохторо.

Тутууну Горнайтан сылдыар Василий Попов (үөһэ хаартыскаҕа ханастан иккис) маастардыыр, ыйан-кэрдэн биэрдэр. Биригээдэ сүрүн састааба — ыччат. Утары тутталларыгар 100000

солк абаанса ылбыттар. Манна эмиэ отулар матырыяаалтан ингэн олоору суох. Улуус баһылыга А.И. Ильин, нэһилиэк баһылыга Ю.И. Слепцов тутуу хаамыытын билсэ чаастатык кэлэ сылдыаллар, оперативнай дьаһаллары ылан көмөлөһө тураллар эбит. Салайааччылар бэйэлэринэн кэлэн-баран өрүү болҕомто ууралларын үлэһиттэр

махтана бэлиэтииллэр. Онон бу объекка күһүн эрдэ бүтээн үлэҕэ киллэриэхпит диэн эрэннэрэллэр.

Бу икки тутууну Василий Васильевич Бурнашов уонна Николай Николаевич Попов пиломатериала эрбэммит матырыяалларынан биир да күн тохтообокко хааччыла турал-

лар. Тутуулары ытыты, мантан да атын үлэлэри таһынан «Тэтим» потребительской кооператив өссө 400 тонна сүөһү аһылыгын бэлэмниэхтээх. Онон биир звено үлэлиэхтээх. Саҕа роторнай от охсор булдумуттар. Профилицей уонна Затон оркуолатын салайааччыларын кытта кэпсэтин арендага 2 МТЗ трактордары ылбыттар. Олор күрүү тутуутугар уонна от охсуутугар үлэли сылдыаллар. Сотору окко киририэхтээхтэр.

Кооператив 48 ыанарынаҕы, 40 ныйрэйи «Дьөһөгөй» б/х сайылыгар таһааран сайылатар. Онон 2 ыаньыксыт, 1 бостуук, 1 ныйрэй көрөөччү үлэли сылдыаллар. Үтүт таһыыга биир киһини кэпсэтин туруорбуттар. Ыамыт үтүт күн айы киин собуокка тийээн туттарар.

Киһыл Дэриэбинэҕэ саҕа сайылыгы туттара сылдыаллар. Онон Н.Н. Петров биригээдэтэ ылсыбыт. Биир ыйынан бүтэриэхтээхтэр. Сайылыкка туруоруллуохтаах үтүт ыыр тэрил (оборудование) хайы-үйэ дьаһалтаҕа кэлэн сытар. Тутуу бүттэр да илдьэн тутуу таһар санаалаахтар.

Бу нэһилиэккэ сылдьан элбэх үлэ ытытылларын илэ харачынан көрдүм, дьон-сэргэ сатаан тэрийдэххэ үлэлиир-хамсыыр кыахтааҕар итэҕэйдим. Дьаһалта да, улус депутата да биир санаанан дьон туһа, дойду туһа диэн үлүмнэһэн үлэли сылдыалларын кэрэхсэтиим.

Иннокентий ИВАНОВ

Сахабыт сиригэр кылгас кээмэйдээх киинэлэри уһулуу, клип онгоруу аҕыйах сыллаабыта саҕаланна. Ол да буоллар, аҕыйах сылы киинэлэри астына дуобууна көрөбүт. Арай быйыл Андрей Борисов «Чыгыс Хаан кистэлэнэ» диэн историяны кэрэхтээх киинэни устан улахан киинэ индустриятыгар бастакы хардыы оҕоһулунна. Биһиги Наммыт улууһугар бу эйгэбэ холонон көрүүлэри онгору Киновидеотехцентр эдэркээн үлэһитэ Екатерина Кондратьева.

ЭРИЭККЭС ДЬАРЫКТААХ КЫЫС

Ыччат айар, дьулдуһар

Уопсай телевизорун хоспутугар киллэрэн элбэхтик мөүлүлүбүспүт. Билигин бу идэни баһылаабышыттан олох кэмсиммэппин.

— Билигин тугунан дьарыктанабын?

— Үөрэхпин бүтэрэн баран 2005 сыллаахха Намнааҕы «Сардаҥа» кинотеатрга киновидеоархив специалиһынан үлэли кирибитим. Онтон ыла манна үлэли сылдьабын. Үлэм соругунан буолар улуус историятын хомуйуу уонна ону видеоматериал быһыытынан үйтэтири. Онтон үөрэхпин бүтэрэбэр дипломнай үлэбин саха таҥаһыгар суруйбутум. Ол да иһин быһыылаах саха таҥастара билигин да миһин батыһа сылдьаллар. Ол курдук соторутаабыта «Народные мастера и умельцы долины Энциэли» диэн кинигэбит күн сирин көрдө.

Бу кинигэни таһаарарга

мультимедийнай диск онгоруу таһаарбытым кинигэбэ сыһыарыы быһыытынан сылдьар. Туһаана үлэм таһынан айар үлэни дьарыктанабын. Гимназияҕа кылааһым салайааччыга үлэлиир. Кини кылааһын оҕолорун кытта ералаш устакчыбыт. Билигин түөрт «Ералаштаахпыт». Сайын айы үлэлиир «Фабрика звезд» лаабыр оҕолоругар ааспыт сайын айылҕаҕа тахсан икки ырыаҕа клип устубуппун лаабыр отчуоттуур кэнсиэригэр кэлбит дьон көрбүттэрэ.

— Былырын Партизан нэһилиэтин «Айдар» театральнай студиятын кытта Николай Неустроев пьесатыгар «Тизтэйбит» диэн киинэни онорбуккут. Бу туһунан кэспии түс эрэ.

— Бу киинэни икки сыл устата онордубут. Бу мин бастакы улахан холоноум буолар. «Айдар» театр салайааччыта А.А. Алексеева эрийэн киинэтэ устуохха эрэ диэн ыҥырбыта. Ону сөбүлэһэн, сүбөлөһөн баран салайабыппыт. Хас өрбүлүм айы Партизанна баран киинэбин устар этим. Бастаан олох табыллыа суох курдук этэ. Ол да буоллар сыралаһан, кыһаллан туран үлэлэбиппит түмүгэр сүрүн геройбут үбүлүөйүн көрсө бүтэриппит.

— Республика телевидениетин нөһүө «Клишмейкер» диэн куонкурсу биллэригэр дии. Аныгыһы куонкуруска кытыаххын баҕарабын дуо?

— Ити куонкуруска кыттыахпын баҕарбытым да, билигин ону ылсыбакка сылдьабын. Биримэ суоҕун кэриэтэ, түгөн көһүннэр эрэ кытыам этэ.

— Эн киинэ, клип, ералаш сценарийин кимнэх эрэ сурутарай дуо? Устубут киинэлэригэр атыһылыгы дуо?

— Суох. Сценарийын, режиссерскай постановкатын бэйэм эрэ оноробун. Атын сцена-

рий баар да буоллабына, ону бэйэм көрүүбүнэн уларытабын. Бэйэм буочарым, хайдах толкуйдуурум, устарым онно көстөрө буолуо дии саныыбын. Ол иһин хас биридди режиссер атын-атын буочардаах буоллаҕа дии. Оттон үлэлэрбин атыыга таһаарарга билигин эрдэ. Мунна сылдьабын, авторскай быраап, DVD-киинэ тас көстүүтүн о.д.а. онотторорго элбэх бириэмэ, үп-харчы наада.

— А.С. Борисов «Чыгыс Хаан кистэлэнэ» диэн киинэтин туох диэн сыаналаатын?

— Мин хайа баҕарар киинэни көрөр буоллахпына киинэ операторскай үлэтин, геройдар таҥастарын-саптарын, уотун-күөһүн көрөбүн. «Чыгыс Хаан кистэлэнэ» да киинэни көрөбөр онтон туораабатым. Уонна ити өттүгэр киинэ олох үрдүк таһымна уһуллубут диэн санааҕа кэллим. Ону таһынан бутафор-худуоһунуук үлэтин олус сэргээтим. Сахаҕы элеменнэр кирибиттэрэ биһиэхэ сахаларга чугастык көстөр. Дьининэн итинник кириэ суохтааҕа буолуо да буоллар... Режиссер бэйэтин көрүүтэ буоллаҕа дии.

— «Чыгыс Хаан кистэлэнэ» киинэ премьерата эийэхэ хайдах ааста?

— Бу киинэни Нам улууһугар таһааран премьералаабытара олус эппиэттэстээх уонна долгутуулаах этэ. Кулун тутар 14 күнүгэр көрдөрбүспүт. Мин көрдөрөр киһи буоламмын өссө күүскэ долгуйбутум, икки бүк эппиэтинэс этэ. Кыыс киһиэхэ аппаратурабын да таскайдырбар ыарырдатабын. Хата, кулууп эдэр үлэһитэ Евгений Колесов кэлэн көмөлөспүтэ, коллокаларбын таһан биэрбитэ, улаханлык өйөөбүтэ. Эдэр ыччаттар бэйэ-бэйэбитин итинник өйөөн үлэлирибит олус үчүгэй. Дирэктөрүгэр көрдөрүүгэ көрөөччүлэр араастык ылыналлар. Онтон ол бэйэлэрин көрүүлэрэ, бэйэлэрин санаала-

ра буоллаҕа. — Аан бастаан Намна үлэли кэлэн баран туох ыарахаттары көрсүбүккүнүй? — Саамай улахан кыһалҕам дьэ этэ. Бу боппуруос миэхэ билигин да турар. Куортамна-нарбар хамнаһым олох тийбэт этэ. Кинотеатр үлэтэ хайдаһын бары биллэрэр. Үксүн киһэ хойукка дылы сылдьабыт, ардыгар түүн даһаны үлэлээн бүтөбит. Хойут соҕотоҕун кыыс киһи ыраах баһыи олорор сирбэр барарым ыарахаттардаах этэ. Онон кинотеатрга соҕотоҕун хаста да хонон турардаахпын. — Инникитин туох былааннааххыны?

— Бу сайын «Ыччат сыла» биллэриллибитинэн ыччаттарга аналлаах киинэ устар санаалаахпын. Сюжетин, сценарийын толкуйдуу сылдьабын. Эдэр киһи быһыытынан миэхэ чугас, онон ыччакка интэриһинэй буолуо диэн эрэллээһин. Баҕар геройдарын таларбар сайын кастинг биллэриэм.

Ону сэргэ клип устарбын ыам ыйыттан саҕалам. Биһиги улууспутугар, киһи үөрүүвүн, айар дьарыктаах, ылыы, үнүкүүлүү, тугу эрэ оноро, тобула салгыр ыччаттарбыт олус элбэхтэр.

— «Сардаҥа» кинотеатр инникилээх тэрилтэ дии саныгы дуо?

— Инникилээх бөҕө буоллаҕа дии. Бу дьон, ордук ыччат, мустар сирэ буолар. Билигин киинэ олус сайдан эрэр. Дьокуускай куоракка кинотеатр элбээтэ, соторутаабыта «Синема-центр» аһылыбыта. Биһиэхэ да аныгылы кэстүүлээх, үрдүк технологиялаах, үчүгэй кириэһиллэрдээх кинотеатр баар буолуон дьон-сэргэ баҕарар.

Ону өйдөөн улуус, нэһилиэнньэ дьаһалталара кинотеатр сайдыытыгар болдомторун уураллара буоллар диэн баҕа санаалаахпыт. Уонна эдэр специалистары дьээнэн хааччыы боппуруоһун быһаараллара буоллар, эдэрдэр өссө таһаарылаахтык үлэлиэхпит этэ.

Кэспэтэ Ирина РЕЕВА

— Катя, эн бу үлэни сылдьар идэбэр үксүгэр уолаттар үлэлиллэр дии. Тоҕо эн бу идэни баһылаабыккыны?

— Мин бу идэни баһылаабытым олох күүшпэтэх, былаанна-абатах өттүбүттэн буолбута. Бэйэм Өлүөнэ өрүс илин эңгэригэр турар өлгөм сир астаах Көбөкөн нэһилиэгиттэн төрүттээхпин. Тапталаах Көбөкөнүм орто оскуолатын бүтэрэн баран, Арктикатааҕы государственнай искусство уонна культура институтун театральнай-актерскай салаатыгар туттарса барбытым. Онно үксэ уолаттар уонна аҕыйах нуучча кыргыттар туттарса сылдьаллар этэ. Экзаменарбын туттарыппын кэннэ, уҥуоххунан кыран бэрт диэн ылбатахтара. Эбиитин соҕотох саха кыһа этим. Онтон олус хомойон дьэбэр баран иһэн өйдөөбүтүм күлүүһүм суох эбит. Эдрийбэр эрийбитим дьүөгэтигэр күүлэйдии культура колледжыгар сылдьар этэ. Онно күлүүс ыла барбытым. Колледж көрдүдөрүн устун баран иһэн көрбүтүм «Теле-видео творчество» диэн салаага докумуннары туталларын туһунан биллэри баара. Онно туттарсан кирибитим.

— Соһуччу талбыт идэбин сөбүлүүгүн дуо?

— Бастакы кууруска үөрэхпин олох сөбүлээбэт эбиппин диэн түмүккэ кэлбитим. Онтон иккис кууруска уопсайга олоро кирибитим. Оҕолору кытта ыкса

Ыраахтан-чугастан Нам сиригэр айаанаан кэлбит киһиэхэ кэрэ көстүүлээх дьэилэр, Нам педколледжын үөрэхтин кыһата уонна олорор уопсайдара харааха быраһыллаллар. Бу уопсайдарга олорон, үөрэнэн, үөрэх-билии аартыгын дабайан, төһөлөөх элбэх ыччат, республика араас улуустарыгар тарҕанан үлэлиирэ-хамсыыра, айара-тутара буолуой? Талбыт идэбин баһылыргар, хайдах, туох усулуобуйа тийиэн, олорон үөрэнэрин, төрөппүттэргэ улахан суолталаах боппуруоһунан уопсай дьэ буолар.

2 N-дээх уопсай хаһаайкатынан 18-с сылын бэринилээхтик үлэли сылдьар Луиза Семеновна Алексеева буолар. «Хаһаайын хайдаҕа тиэргэнигэр көстөр» диэн уос номоҕо мээһэбэ этиллибэт. Сайын суолтан түһэн, уопсайга чугаһаатахха ыраас, хомуллуулаах тиэргэн, араас дьэрэкээн сибэккинэн симэммит сквер санааһын көтөҕөр. Уопсай дьэ иһигэр кирирдэххэ киһи сэрэнэн үктэнэр ыраас, сылаас дьэ-уот салгына ил гынар. Сибэккинэн сууламмыт уопсайга киһи күтэ-сүрэ тохтуур, айантан сылайан кэлбит студенттары, кинилэр төрөппүттэрин олус үчүгэйдик көрсүөхтэрэ. Уопсайга сибэкки үүнэри уустук үлэтин Луиза Семеновна дьаһайар.

Бу уопсай 2004 с. муус устарга үлэбэ кирибитэ. 200-тэн тахса студент араас улуустартан олордор. Студеннарга бары усулуобуйа тэриллит: 40 ми-

СТУДЕННАР ИККИС ИЙЭЛЭРЭ

эстэлээх ааҕар саалалаах, социальнай-психологическай кииннээх, таҥас сууйар, косметологическай, парикмахерскай, фельдшерскай, стоматологич-

ескай пууннардаах. Маны таһынан студенттар олохторун сэргэхситэн теннис, дуобат, саахымат, чэпчэки атлетика, сувенирнай оҕоһуктар куруһуоктара тэриллэн үлэлиллэр.

Булчут аҕалаах, дьэ хаһаайката ийэлээх, аҕыс биригэ төрөөбүттэрдээх киһи бу үчүгэйкээн усулуобуйаны Луиза Семеновна бэйэтэ НПУ-га 1970-1974 сс. үөрэнэр, идэ ылар кэмнэригэр ыра санаа онгостубута буолуо дуо? Сыгы-хотуу, кэлэн-баран элэстэммит үлэһит кыыс оскуола сааһыттан саҕаабата диэн суох курдуга: тигэрэ,

Учуутал — үс чулуута

астыыра, быысапкалыыра, баайара, оҕуруонан да тиһэрэ, баттаҕы да кырыйара. НПУ-га үөрэнэр сылларыгар комсомольскай тэрилтэ секретара, производственной практика солбуллубат биригэдьиэр, концерттарга конференсье этэ. 3-с курска үчүгэй үөрэҕин, актыбыһын иһин Москва-Ленинград куораттарга күүлэйдиир путевканын наҕараадалаабыта. Студенный кэмнэригэр преподаватель Н.И. Бережнев Леонид Попов «Күндэли» сэхэниэн «Дьол» диэн пьеса туруорбута. Манна преподавателлэр Гурьев Н.Ф., Павлов Ф.Ф., М. Иванова уонна сүрүн оруолу Эльвира диэн кыһы Луиза Алексеева, Үүйэ — Валя Данилова оонньообуттара. Көрөөччүлэр олус биһирээн, атын улуустарга элбэхтэ гастроллаан көрдөрбүттэрэ.

Үөрэҕин бүтэрэн, олох хаһан да көрбөтөх, биир да билэр киһитэ суох ыраах Орто Халыма Налымскай 8 кылаастаах оскуолатыгар 9 сыл үлэлээбитэ. Туохтан да иннэн, толлон турбат үлэһит киһи пионер баһаайынан, интернат итээччигинэн, директоры солбуйааччынан, сельскэй сэбиэт депутатынан, комсомол райкомун чилиэнинэн үлэлээн тигиниптэ. Манна киинэхэ үлэтин сыаналаан «Старшай учуутал» бэлиэни ингэрибиттэрэ. 1983-1990 сс. Үөдэй орто оскуолатыгар ыҥырыллан уруһуй, черчение учууталынан, интернат итээч-

читинэн, 2 сыл тэрийээччинэн үлэлээн «Методист-воспитатель» аатын ылбыта. Кэтэхтэн үөрэнэн Хабаровскайга пединституту бүтэрибитэ. 1990 сылтан бэйэтэ үөрэммит үөрэҕин кыһатыгар уопсай дьэ сэбиэдиэссэинэн үлэлээн кэллэ.

Иллээх коллектив студенттар олохторо, үөрэхтэрэ тэнгэ дьүөрэлэһэн аһарыгар билилэрин, сырларарын, толкуйдаарын түмэллэр. Ол курдук, «Аһаҕас аан» төрөппүттэри кытта көрсүһүү, «Бэрээдэк уонна үчүгэй үөрэх — ситиһи төрдө» бэсидэлэр, «Сибэкки — дьэ кэрэ көстүүтэ», «Мин дууһам — гитара», «Эдэр студент-ыаллар» тэрээһиннэр ытыллаллар. Араас сирдэртэн аймаҕа, чугас дыно суох студенттар, төрөппүттэр кэлэн, уопсайга түһэн, оҕолорун эрэллээх илигэ туттаран астынан бараллар.

Ыраах Абый улуһуттан үөрэххэ туттарсар оҕотун илдэ кэлбит төрөппүт Семенова А.Х. (2004 с.): «Луиза Семеновна биһигини уруккуттан билэр дьонуну олус эйбэстик көрсүбүтүтэн, туспа хос биэрэн, туох да санаата суох оҕом үөрэххэ бэлэмнэнэн барбыта. Оҕолорго истин сыһыанын, өрөбүлү билбэккэ, сыралаах үлэ иһин, эйбэс майгыны иһин махтал», — диэн суруйбут. Үөһэ Бүлүүтэн Адамова А.Т.: «Луиза Семеновна туох баар усулуобуйаны тэрийэр амарах сыһыаннаах, кырдык да эрэллээх илиигэ, үчүгэйкээн дьэбэ»

оҕобутун хаалларар эбиппит», — диэбит. «Кэлээт уопсай аанын аһан кириэрибитин кытта сэбиэдиэссэй Луиза Семеновна субаама биэрэн көрсүбүтүтэн долгуйбут санаам дьайбарда», — Иустина Г.К. Горнай Маҕараһыттан кэлэ сылдьыбыт Анна Андреевна, Марта Афанасьевна: «Үлэтигэр энкилэ суох бэринилээбэ үөрдэр, астыннарар» — диэн суруйбуттар. Манньа махтал сурук элбэх.

«Үлэһит киһи хаһан да өлөн-охтон биэрбэт» дииллэрини Луиза Семеновна куруук туох эрэ сонуну, саҕаны олоххо киллэрибит киһи диэн толкуйга сылдьар. «Сборник нормативных документов общежития N 2 НПК им. И.Е. Винокурова» диэн үлэни былааннаан суруйбута, билигин онон сирдэтэн үлэлиллэр. «Лучший студент общежития» анал стипендия (100 солк.) олохтообута. Манна тиксибит студент хаартыскага стэндэбэ ыйанылар, уопсай летоһыгар суруллан иһэр.

Нам колледжыгар үөрэнэн уопсайга олоронааспыт студенттар, билигин олорор оҕолор саамай чугас киһилэрэ, иккис ийэлэрэ — Луиза Семеновна. Ханньа баҕарар мунаахсыгар боппуруостарыгар күүс-көмө, өйөбүл буолуо, үөрүүлэрин тэнгэ үллэстэн үөрүө-көтүө. Ханньа да кэмгэ чугас, истин өйөбүл киһилэрэ чугас баарыттан студент аймах куруук тирэхтээх курдук сананар.

Наталья НАЛИМОВА, НПК музейын үлэһитэ

Таптыр кыыс **МАДЕЖА ИННОКЕНТЬЕВНА ПУДОВА-**
НЫ «Отличник федеральной службы занятости» дээн ааты ыл
быккынан эбэрдэлибин!

Күндү кыыспар баарабын өссө дааны өр сылларга таһаарылаах үлэни, дьоллоох уһун олоһу.

Эбэрдэни кытары ийэн
Мария Спиридоновна Игнатьева

Күндү уолбутун, бырааштытын, убайбытын **КОКАРЕВ СЕРГЕЙ ГРИГОРЬЕВИЧ** кэрэ-бэлиэ үйэ анаардаах үбүлүөйүнэн — от ыйын 24 күнүгэр күн сирин көрбүт төрөөбүт күнүнүнэн ис сүрэхпиттэн итигитик-истинник эбэрдэлибит!

Олоххор уһун дьоллоох, куруук үөрүү-көтүү аргыстаах, чэгиэн-чэбдик доруобуулаах, дьиз кэргэттэргэр дьол-соргу тосхойдун, ыарыы ыраабынан, тумуу тумна сырыттын, сэттэ иэйэхситтэрин, абыс айыыларын арааччылыгы арчылыгы сырыттыннар, кэрэ санаан кэккэлэстин, үтүө өйдөбүлүн үмүрүстүн, ыра санаан ыпсан истин дээн алгыбыт!

Эн норуот-дьон итэбэлин ылан улуус мунһабын депутатынан хаста да талыллыбыт кэмнэргэр улуус экономическай, культурнай, социальнай сайдытыгар элбэх боппуруостары быһаарсыга сэмэй кылааккын киллэрсибиккинэн астынабыт.

Нэлэргэр, Даадарга дьон олоһун тупсарыга улуус мунһабын депутатын быһытынан туруорсан Нам селотун икки улахан микрооройунун үөскэтэн үгүс үтүө элбэх үлэлэри — гаастааһын, электроуотун, телефоннай сибээһин о.д.а. киллэрбит үтүөлээххин.

Эн бииргэ үлэлиир олох-дьаһах социальнай коллективкар үтүө сыһыангынан салайар тэрээһиннээх үлэбинэн, үлэбэр дьулуургунаан, ылыммыт сорукуун толороргунаан, үлэбэр өссө үрдүк ситиһиилэри, айымнылаахтык үлэлээн дьон-сэргэ убаастабылын, билиитин ылан туох баар бары кэрэни, бастыгы ыла сылдыаргынан кизн туттабыт.

Биһизэхэ суон дурда, халың хахха, сүбэ-ама, күүс-көмө буола тур.

Эбэрдэ — Нам селотуттан, Хамабаттан, Дьокуускайтан бары Кокаревтар

«Бөтүгн нэһилиэгэ» МТ территориятыгар оттуур сиргэ инвентаризация буоларынан, ыаллыгы сыгар нэһиликтэртэн оттуур сирдээх граждандар от ыйын 24 күнүгэр дылы оттуур сиргитин олохтоох дьаһалтага учуокка туруоттараргыт ирдэнэр.

Олохтоох дьаһалта аадырыһа:
Бүтэй-Үрдэ сэл., Н. Кириллин уул. 36, тел. 23-5-25

ФОРМА ОБУЧЕНИЯ — ДНЕВНОЕ

Прием на базе основного образования (9 классов)

Профессия	Специальность	Срок обучения
Мастер жилищно-коммунальных хозяйств	Слесарь-сметчик, электрогазосварщик, плотник, электромонтажник по освещению и осветительным сетям	3 года
Мастер по ТО и ремонту МТП	Мастер-наладчик по ТО МТП, слесарь по ремонту сельскохозяйственных машин и оборудования, тракторист, водитель автомобиля кат «С»	3 года
Оператор на НКТ	Оператор на наборно-компьютерной технике	3 года

Прием на базе общего среднего (полного) образования (11 классов)

Профессия	Специальность	Срок обучения
Мастер общестроительных работ	Арматурщик, бетонщик, каменщик, монтажник по монтажу стальных и железобетонных конструкций, стропальщик, электросварщик ручной сварки	1 год
Пекарь-мастер (кондитер)	Пекарь-мастер, кондитер	2 года
Сварщик	Электрогазосварщик, электросварщик ручной сварки	1 год
Бухгалтер (на коммерческой основе)	Бухгалтер, кассир, счетовод	2 года

Предоставляемые документы:

1. Заявление на имя директора лица
2. Аттестат или свидетельство об образовании (подлинник)
3. Медицинскую справку (форма 086/У)
4. Сертификат о профпрививках (подлинник)
5. Справка СЭН с эпидемзоны
6. Поступающие на «Мастер по ТО и ремонту МТП» — медицинскую справку формы ГИБДД
7. Фотографии 3х4 см — 6 штук
8. Копия паспорта, копия ИНН и страхового пенсионного свидетельства
9. Характеристика с места работы или учебы
10. Трудовая книжка — копию
11. Справка о семейном положении
12. Справка о доходе семьи (с места работы родителей или с пенсионного отдела)
13. Военный билет или приписное свидетельство (копия)
14. Справка с места жительства

Зачисление 1 сентября по итогам тестирования и собеседования.

Наш адрес:
678386, Республика Саха(Я), Намский улус, п. Графский Берг, ГОУ «Профессиональный лицей N 2»

Телефоны (факс): (41162) 23-0-41.

Молодежь! Выбирай технические и рабочие специальности! Поступай в образовательные учреждения начального и среднего профессионального образования!

Редактор КАСЬЯНОВ В. Г.

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — 41496; ; бухгалтерия — 41141; факс — 41141; редакционной- издательской ситим — 41332

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» государственной учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын тутуһуну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетин СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламыт нүөмэрэ — ПИ №19-0428.

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэвитин, дьыбэтин аадырын чоччу ыйын. Редакцияга киирбит суруктар төннөрүллүбэтэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэлдьи биир буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата.

678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложной уул. 4.

E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

БИЛЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

В ЦД им. А. Шестакова 24 июля летний лагерь «Зажги везду» представляет яркое шоу-концерт детей вместе со звездами якутской эстрады: «Добун» студия — рук. Антон Иванов, Кыымчаана, Ильдар, Максим Маар, Кыталыына, Мичийэ Куо, Ева-Виктория, Ника, ди-джей радио «Киин» Эрчим. Ведущий вечера — Александр Дьяконов.

Начало — 18 ч., цена билета — 150 руб.

ИП Николаев (м-н «Хозяйственный») сообщает, что скидка на зимнюю кожаную обувь продолжается до 1 августа и объявляет о новых скидках на летнюю обувь.

«Ситим» иис сыаҕа сахалыы, вечерней былааччыларга, кыһынны кэтэр таҥаска, бэргэһэ, этэрбэс (бэйэбит матырыяалгытыттан) тигэргэ сакаас ылар.

Түннүк арааматын, оҕо остуолун, олоппоһун онорорго сакаас ылар (бэйэбит матырыяалгытынан).

Тел. 43-1-28, 89241741218

Продаю земельный участок с недостроенным домом на Дадаре. Документы есть.

Тел. 89241711812

Продается в с. Намцы частный дом (гараж, баня).

Обр. по тел. 89142949361

Продается участок для жилого дома с документами в р-не Көчү с. Намцы. Площадь — 23 сотки, имеется сарай и туалет, газ подведен.

Тел. 42-8-55, 89244688985

В магазине «Ткани» (ТД «Радуга», 2-й этаж) скидки на ткани для школьной формы. Скидка действует до 1 августа.

Продается «Корона-Премия» 1997 г. вып., цвет серый, тонировка, дистанционка в хорошем состоянии за 165 тыс. руб. Торг.

Тел. 89142724358, 89248714343

Продаю или меняю а/м УАЗ-3469 83 г.в. и Toyota-Corolla универс., супер сал. 96 г.в. на а/м не ранее 2000 г. или ваши варианты.

Дом. тел. 41-9-31, 89142224403, 89142224405

Продается а/м «Daihatsu terios» 1999 г. V-1.3 см3.

Тел. 23-5-74, 89248609330

Көчү кварталыгар 7х9 дьиз көндөйө атыыланар 18х18, буруус, капиталкалаах. Көһөрөн ыларга син.

Билсэр тел. 41-0-87, 89244611359

Биригээдэ дьиз акылаатын, муостатын уларытарга үлэбэ наадыр. Бэйэбит матырыяаллаахпыт.

Тел. 89142640988

Требуется бригада плотников для строительства жилого дома.

Тел. 89142633920

Утерян телефон N-85, нашедших прошу возвратить за вознаграждение.

Тел. раб. 41-6-17, дом. 42-8-72, 89243680086

«Ангелина» ателье А. Шестаков аат. культура дьизитигэр үлэлиир.

Распоряжение N 786-р

О БЕЗОПАСНОСТИ НА ВОДНЫХ ОБЪЕКТАХ ВО ВРЕМЯ ПЛЯЖНОГО СЕЗОНА НА ТЕРРИТОРИИ МО «НАМСКИЙ УЛУС» в 2009 г.

На основании Федерального закона от 21 декабря 1994 г. N 68-ФЗ «О защите населения и территорий от чрезвычайных ситуаций природного и техногенного характера» и в связи с частым проявлением гибели людей на водных объектах республики, распоряжаюсь:

1. Главам муниципальных образований поселений:
  - 1.1. определить места для купания населения.
  - 1.2. отдельно оборудовать места для купания детей.
  - 1.3. провести профилактическую работу по безопасности людей на водных объектах.
2. Рекомендовать главному инспектору ГИМС ГУ МЧС России по Республике Саха (Якутия) по МО «Намский улус» (Мохначевский В.Н.), редакции газеты «Энсиэли» (Касьянов В.Г.), Намскому филиалу «Нам» НВК «Саха» (Шишкин Г.П.) опубликовать материалы о безопасности людей на водных объектах.
3. Контроль исполнения данного распоряжения возложить на заместителя главы по строительству и промышленности Гуляева Г.В.

И.о. главы улуса Г. ГУЛЯЕВ

СПАСИТЕ НАШЕГО СЫНА!

У нашего семилетнего сына, внука Орлова Гоши диагноз: опухоль головного мозга, кото-

рый достиг размера куриного яйца и уже сказалась на его глазах. Только операция в Москве в нейрохирургическом институте способна помочь нашему мальчику. Но эта операция стоит 200 тыс. руб. Мы надеемся на Вашу помощь! Даже малая сумма, перечисленная Вами, может сыграть очень важную роль. Заранее искренне Вам благодарны!

Семья Орловых.
Банковские реквизиты:
Сбербанк России Филиал N 8603/060 г. Якутск
БИК 049805609
ИНН 7707083893
К/с 30101810400000000609
Р/с 4047422810776009900160
Счет N 42307810876066708273/48

ИДЬУО ИИТИННЭРЭР
УОРУУ УБАРААБАТ

Ааспыт нэдиэлэбэ 6 киһи ыт тырытыттан, киһи кырбааныттан, быһахтанытыттан, электричскэй уоттан араас эчэйиилэри ылыылар.

Түбөбэ квартирага күлүүһү алдытан киирэн 5000 солк. уктан барбыттар. Гр. В.Я. Корякина кыһын соговай телефонун сүтэрибин туһунан биллэрбит. От ыйын 18 к. түүн биллибэт дьон гр. Л.А. Прокопьев дьизитин таһыттан «Тойота-Камри» массыннаттан автомагнитоланы уонна докумуону уоран барбыттар. Модут «Төһүргэстээбэр» А.Я. Романов, Д.В. Коколевская, иккиэн куорат олохтоохторо, көлөпүнүбэ майгыныбыр оту илдэ сылдьан тутууллубуттар. Холубунай дьыла тэриллибит.

17.07.2009 с. күн гр. Садовников В.Н. Нам-Дьокуускай трассатыгар УАЗ массынатын түгнэрбит. Пассажира И.В. Федоров өлбүт. 82 киһи административнай эппиэтинэскэ тартыллыбыт. Ол иһитин: 28 киһи общественной сиргэ итирик туруктаах сылдыыларынын иһин, 2 — күлүгээннэн, 3 — общественной сиргэ арыгы иһэн, 1 — наркотигы туттан, 2 — төрөппүт оҕону итиигэ эбээһинэстэрин толорботохторун иһин.

ГАИ 413 транспорт средствотын бэрэбиэркэлээбит. 6 киһи итирик туруктаах массынаны ыта сылдьан түбөспиттэр. 11 техника ыстарааптыыр сиргэ туруоруллубут.

«Хатырык нэһилиэгэ» МТ дьаһалтата Хатырык нэһилиэгин олохтооһо

ФЕДОРОВ
Иннокентий Васильевич
эдэр сааһыгар соһумардык өлбүтүнэн эдьийигэр Мухина М.В., күтүөтүгэр Мухин Н.З. уонна бары чугас аймахтарыгар дириг кутурбаммын тиздэллэр.

«Сайдам» ООО коллектива Хатырык маҕаһынын үлэһитэ

ФЕДОРОВ
Иннокентий Васильевич
олохтон соһумардык туораабытынан кини дьиз кэргэнигэр, аймахтарыгар, чугас дьонугар дириг кутурбаммын тиздэбит.

Бииргэ үлэлиир коллегабытыгар Мухина Марина Васильевна таптыыр быраата

ФЕДОРОВ
Иннокентий Васильевич
эдэр сааһыгар соһумардык өлбүтүнэн дириг кутурбаммын тиздэбит.
М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатын коллектива

Биһиги оскуолабыт сайдытыгар бэйэтин кылаатын киллэрбит, хас да сьл директорунан уонна учууталынан таһаарылаахтык үлэһит убаастыыр киһибит, педагогическай үлэ ветерана

ХАРИТОНОВ
Анатолий Васильевич
ыалдан олохтон туораабытынан кэргэнигэр Раиса Ефремовнага, кыргыттарыгар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар дириг кутурбаммын тиздэбит.
М.К. Аммосов аатынан Хатырык орто оскуолатын коллектива

Күндү дьүөгэбитигэр Москвитина Клара Григорьевна күндүтүк саныыр эдьийэ

МАЛЬЦЕВА
Елизавета Васильевна
ыарахан ыарыга ыалдан олохтон туораабытынан дириг кутурбаммын тиздэбит.

Решетникова, Ефимова, Ноговицына, Корякина

«Энсиэли» хаһыат редакционной-издательскэй ситимигэр талылыннан, таһылыннан уонна бэчээттэннэ. Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис. Көңүл сыананан атыыланар **Индекс — 54889.** Тираһа — 2148 Бэчээккэ илии баттанна — 12:00 ч. 21.07.2009